

Лариса ТОМАШЕВСЬКА

заступник директора з навчально-виховної роботи,
Тернопільський академічний ліцей
«Українська гімназія» ім. І.Франка
laratomawevska@gmail.com

ПРОЄКТУВАННЯ РОБОЧОГО НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТРАТЕГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В СУЧАСНІЙ ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ (НА ПРИКЛАДІ ПРОФІЛІВ STEM-КЛАСТЕРА ТАЛУГ ІМ. І. ФРАНКА)

У 2027 році відбудеться офіційний старт реформи старшої профільної школи в Україні, яка стане продовженням «Нової української школи».

План упровадження передбачає кілька етапів:

I – підготовка до пілотування / передпілотування (березень 2024 - липень 2025);

II – широкомасштабне пілотування (серпень 2025 - липень 2027);

III – загальнонаціональне впровадження (із серпня 2027) [2].

Старт реформи старшої профільної школи в Україні та етап її передпілотування висувають нові вимоги до управлінської діяльності адміністрації закладів освіти. Традиційний підхід до формування навчального плану як статичного переліку годин вичерпав себе. У сучасних умовах робочий навчальний план стає інструментом стратегічного менеджменту, що дозволяє збалансувати державні вимоги, ресурсні можливості школи та індивідуальні запити здобувачів освіти. Управлінський виклик полягає у створенні такої моделі навчального плану, яка б не просто розподіляла години, а слугувала «дорожньою картою» для здобувача освіти. Особливо актуально це для профілів STEM-кластера, де інтеграція природничо-математичних дисциплін із технологіями потребує гнучкого менеджменту кадрових та матеріальних ресурсів.

Процес проєктування плану в ТАЛУГ ім. І. Франка складається з таких управлінських кроків:

- *Діагностико-прогностичний етап:* анкетування учнів 9-х класів та їхніх батьків щодо очікуваних профілів навчання.

- *Ресурсний аудит:* оцінка готовності навчальних кабінетів, лабораторій.

- *Формування варіативного контенту:* розробка та затвердження авторських програм курсів за вибором.

- *Логістичне моделювання:* створення сітки розкладу, яка б дозволяла функціонування мультипрофільних груп.

У ТАЛУГ ім. І. Франка у 2025-2026 н.р. відповідно до Наказу МОН №765 від 26.05.2025 р. «Про затвердження типової освітньої програми для 10-12 класів закладів загальної середньої освіти, які забезпечують здобуття профільної середньої освіти за академічним спрямуванням», запитів ліцеїстів

та їх батьків, враховуючи кадровий потенціал закладу та наявну матеріально-технічну базу, було сформовано 5 профілів навчання в межах трьох кластерів:

✓ *мовно-літературний кластер* – профіль «Українська мова і література»,

✓ *соціально-гуманітарний кластер* – профіль «Історія»,

✓ *STEM кластер* – профілі «Математика», «Природничі науки», «ІТ».

Згідно з проведеним анкетуванням здобувачів освіти та їх батьків, найбільшу зацікавленість викликали профілі сформовані у межах STEM-кластеру. Для задоволення запитів учасників освітнього процесу ми поставили собі за мету створити гнучкий, інноваційний навчальний план, який забезпечить ефективне впровадження профілів «ІТ», «Математика», «Природничі науки».

STEM-освіта в ліцеї реалізується через особливу структуру навчального плану, де теоретичні курси (фізика, хімія, математика, біологія, інформатика) підсилюються прикладними спецкурсами. Управлінське рішення про залучення викладачів університетів Тернополя до викладання окремих модулів дозволяє забезпечити високий рівень науковості та ознайомити учнів із професійним середовищем ще на етапі школи.

Державний стандарт для профільної освіти передбачає 2 рівні вивчення кожної освітньої галузі: основний (базовий) і поглиблений (профільний). Це дає змогу під час розроблення освітніх і навчальних програм для певного профілю конструювати вивчення освітніх галузей у різний спосіб [1].

Типові навчальні плани (додатки 3, 4 до «ТОП 10-12»), на основі яких формувався навчальний план ТАЛУГ ім. І. Франка для профілів STEM кластера, містять:

- орієнтовний перелік навчальних предметів та курсів для реалізації кожної освітньої галузі;

- розподіл навчального навантаження за роками навчання між обов'язковими освітніми компонентами, спільними для всіх профілів;

- кількість навчальних годин для обов'язкових освітніх компонентів за обраним профілем, що фінансуються з державного бюджету;

- кількість навчальних годин для вибіркових освітніх компонентів, що фінансуються з державного бюджету (в обсязі, не меншому ніж 2 години за кожним роком навчання).

Кількість годин для обов'язкових освітніх компонентів у першому семестрі 10 класу є однаковою для всіх кластерів, що надає здобувачам освіти можливість ознайомитися з особливостями обраного профілю та усвідомлено визначитися з подальшою освітньою траєкторією в профільно-адаптаційному циклі [3].

1) **Навчальний план для профілю «Природничі науки» з поглибленим вивченням хімії, біології, географії** включає (табл.1.):

Таблиця 1

Клас		Обов'язкові освітні компоненти для всіх профілів	Обов'язкові компоненти у межах профілю	Вибіркові компоненти в межах профілю	Вибіркові компоненти поза профілем
10	I семестр	26 год.	4 год.	3 год.	3 год.
	II семестр	31 год.	1 год.	2 год.	2 год.
11		28 год.+1 год.*	2 год.	2,5 год.	2,5 год.
12		23 год.+ 2 год.**	5 год.	3 год.	3 год.

* Додаткову 1 годину інформатики введено з метою забезпечення інтеграції інформаційно-комунікаційних технологій у вивчення природничих дисциплін, формування навичок цифрової грамотності, обробки та аналізу експериментальних даних, моделювання природничих процесів і реалізації принципів STEM-освіти.

** Додаткову 1 годину української мови та геометрії введено з метою покращення підготовки ліцеїстів до НМТ/ЗНО.

2) Навчальний план для профілю «ІТ» з поглибленим вивченням інформатики, математики, технології включає (табл.2.):

Таблиця 2

Клас		Обов'язкові освітні компоненти для всіх профілів	Обов'язкові компоненти у межах профілю	Вибіркові компоненти в межах профілю	Вибіркові компоненти поза профілем
10	I семестр	26 год.	4 год.	2 год.	4 год.
	II семестр	30 год.	2 год.	1 год.	3 год.
11		29 год.	2 год.	2,5 год.	2,5 год.
12		24 год.+ 2 год.*	4	3	3

* Додаткову 1 годину англійської мови введено з метою формування іншомовної компетентності, розвитку навичок роботи з технічною документацією і комунікації в міжнародному ІТ-середовищі.

* Додаткову 1 годину української мови введено з метою покращення підготовки ліцеїстів до НМТ/ЗНО.

3) Навчальний план для профілю «Математика» з поглибленим вивченням математики та фізики включає (табл.3.):

Таблиця 3

Клас		Обов'язкові освітні компоненти для всіх профілів	Обов'язкові компоненти у межах профілю	Вибіркові компоненти в межах профілю	Вибіркові компоненти поза профілем
10	I семестр	26 год.	4 год.	4 год.	2 год.
	II семестр	31 год.	2 год.	1 год.	2 год.
11		28 год.+1 год.*	4 год.	1 год.	2 год.
12		23 год.+ 1 год.* +1 год.**	4 год.	3 год.	4 год.

* Додаткову 1 годину інформатики введено з метою формування навичок алгоритмічного мислення, використання цифрових технологій для розв'язання математичних задач, моделювання, опрацювання даних.

* Додаткову 1 годину української мови введено з метою покращення підготовки ліцеїстів до НМТ/ЗНО.

Оскільки в ліцеї діє наукове товариство «До глибин», курси «Теорія та методика наукових досліджень» та «Мистецтво публічних виступів» є вибірково-обов'язковими для усіх профілів.

Для реалізації індивідуальних освітніх потреб здобувачів освіти сформовано змінні та мультипрофільні групи для вивчення окремих навчальних предметів / курсів. Такі групи об'єднують учнів з різних класів.

Викладачі ЗВО Тернополя викладають в ліцеї окремі вибіркові освітні компоненти. Вчителі ТАЛУГу стали авторами 15 навчальних програм курсів за вибором як в межах профілю, так і поза ним.

Для реалізації індивідуальних освітніх потреб здобувачів освіти сформовано змінні та мультипрофільні групи для вивчення окремих навчальних предметів / курсів. Такі групи об'єднують учнів з різних класів.

Таким чином, сучасний навчальний план ТАЛУГ ім. І. Франка – це не статичний документ, а інструмент стратегічного управління змістом освіти, який узгоджує державні стандарти, цілі школи, індивідуальні запити учнів та забезпечує підготовку конкурентоспроможних випускників, здатних до саморозвитку, професійної мобільності й активної участі в інноваційному розвитку суспільства. Структура навчального плану забезпечує реалізацію STEM-підходу в ліцеї як інноваційного напрямку профільного навчання.

Узагальнюючи досвід Тернопільського академічного ліцею «Українська гімназія» ім. І. Франка на етапі передпілотування профільної середньої освіти, можна зробити такі висновки:

1. Курси за вибором перестають бути додатковим навантаженням і стають головним механізмом персоналізації освіти. Модель, що поєднує курси на підсилення профілю (вертикальна спеціалізація) та поза профілем (горизонтальний розвиток), дозволяє розв'язати суперечність між необхідністю допрофесійної підготовки та потребою у всебічному розвитку особистості.

2. Впровадження курсів за вибором у профілях STEM-кластера довело свою спроможність у формуванні цілісної наукової картини світу. Інтеграція прикладних спецкурсів у навчальний план забезпечує перехід від репродуктивного засвоєння фактів до проектно-дослідницької діяльності, що є ключовою вимогою Державного стандарту профільної середньої освіти.

3. Успішна реалізація варіативності потребує від адміністрації закладу переходу до адаптивного менеджменту. Головними викликами залишаються: логістична складність формування розкладу для мультипрофільних (змінних) груп та необхідність постійного оновлення банку авторських програм. Вирішення цих питань можливе через цифровізацію управлінських процесів та розвиток професійної автономії вчителя.

4. Можливість самостійного вибору освітніх компонентів суттєво підвищує внутрішню мотивацію здобувачів освіти та знижує рівень академічної тривожності. Учень, який власноруч «конструює» свій навчальний план, демонструє вищу відповідальність за результати навчання та готовність до усвідомленого вибору майбутньої професії.

Досвід ТАЛУГ ім. І. Франка може слугувати дієвим кейсом для інших закладів освіти, що вступають у фазу широкого пілотування реформи старшої школи.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт профільної середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 25 липня 2024 р. № 851. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-2024-%D0%BF#Text> (дата звернення: 24.12.2025).

2. Про затвердження Концептуальних засад реформування профільної середньої освіти (академічні ліцеї): наказ Міністерства освіти і науки від 10.10.2024 р. № 1451. (дата звернення: 23.12.2025).

3. Про затвердження Типової освітньої програми для 10-12 класів закладів загальної середньої освіти, які забезпечують здобуття профільної середньої освіти за академічним спрямуванням: наказ Міністерства освіти і науки від 26.05.2025 р. №765.